HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

12 februarie 2015*

„Trimitere preliminară — Securitate socială — Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 — Asigurare pentru limită de vârstă și de deces — Articolul 46a alineatul (3) litera (c) — Acordarea de prestații — Reguli naționale de prevenire a cumulului — Derogare — Noțiunea «asigurare voluntară sau facultativă continuă» — Pensie națională în temeiul unui sistem de asigurare obligatorie — Posibilitatea de a solicita scutirea de afiliere pe o anumită perioadă — Valoarea atestatului întocmit de instituția competentă dintr-un alt stat membru — Regulamentul (CE) nr. 574/72 — Articolul 47”

În cauza C-114/13,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de arbeidshof te Antwerpen (Belgia), prin decizia din 4 martie 2013, primită de Curte la 11 martie 2013, în procedura

Theodora Hendrika Bouman

împotriva

Rijksdienst voor Pensioenen,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii A. Borg Barthet și E. Levits, doamna M. Berger (raportor) și domnul F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru doamna Bouman, de W. van Ophuizen, advocaat;

— pentru guvernul belgian, de M. Jacobs și de L. Van den Broeck, în calitate de agenți, asistate de T. Jansen, advocaat;

— pentru Comisia Europeană, de M. van Beek și de V. Kreuschitz, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 4 martie 2014,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: neerlandeza.

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară o activitate independentă și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1992/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006 (JO L 392, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 288, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Bouman, pe de o parte, și Rijksdienst voor Pensioenen (Oficiul Național de Pensii, denumit în continuare „Rijksdienst”), pe de altă parte, cu privire la revizuirea, în cursul anului 2009, a unei decizii a acestuia din urmă, datată 10 iulie 1969, prin care i s-a acordat doamnei Bouman o pensie de urmaș și având ca obiect obținerea rambursării unor prestații plătite în mod nejustificat.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Articolul 15 din Regulamentul nr. 1408/71, intitulat „Reguli privind asigurarea voluntară sau asigurarea facultativă continuă”, prevede:

„(1) Articolele 13-14d nu se aplică asigurării voluntare sau asigurării facultative continue, cu excepția cazului în care, în ceea ce privește una dintre ramurile prevăzute la articolul 4, într-un stat membru nu există decât un singur regim de asigurare voluntară.

(2) Dacă aplicarea legislațiilor a două sau mai multe state membre conduce la un cumul de asigurare:

— la un regim de asigurare obligatorie și la unul sau mai multe regimuri de asigurare voluntară sau facultativă continuă, persoanei respective i se aplică numai regimul de asigurare obligatorie;

— la două sau mai multe regimuri de asigurare voluntară sau facultativă continuă, persoana respectivă nu poate fi admisă decât în regimul de asigurare voluntară sau facultativă continuă pentru care a optat.

(3) Cu toate acestea, în ceea ce privește invaliditatea, limita de vârstă și decesul (pensiile), persoana respectivă se poate înscrie în regimul de asigurare voluntară sau facultativă continuă al unui stat membru chiar dacă i se aplică în mod obligatoriu legislația altui stat membru, în măsura în care acest cumul este admis explicit sau implicit în primul stat membru.”

4 Articolul 46a din Regulamentul nr. 1408/71, intitulat „Dispoziții generale referitoare la reducere, suspendare sau retragere aplicabile prestațiilor de invaliditate, limită de vârstă sau urmaș în temeiul legislațiilor statelor membre”, prevede:

„(1) În sensul prezentului capitol, cumulul prestațiilor de aceeași natură are următorul înțeles: orice cumul de prestații de invaliditate, limită de vârstă sau urmaș calculate sau acordate pe baza perioadelor de asigurare sau de rezidență realizate de una și aceeași persoană.

(2) În sensul prezentului capitol, cumulul prestațiilor de natură diferită înseamnă orice cumul de prestații care nu pot fi considerate de aceeași natură în sensul alineatului (1).

(3) Următoarele reguli sunt aplicabile pentru punerea în aplicare a dispozițiilor privind reducerea, suspendarea sau retragerea prevăzute de legislația unui stat membru în cazul cumulului unei prestații de invaliditate, limită de vârstă sau urmaș cu o prestație de aceeași natură sau cu o prestație de natură diferită sau cu alte venituri:

(a) se iau în considerare prestațiile dobândite în temeiul legislației unui alt stat membru sau alte venituri dobândite în alt stat membru numai dacă legislația primului stat membru prevede luarea în considerare a prestațiilor sau a veniturilor dobândite în străinătate;

(b) se ia în considerare cuantumul prestațiilor care urmează a fi acordate de un alt stat membru înaintea deducerii impozitului, contribuțiilor de securitate socială și a altor taxe sau deduceri individuale;

(c) nu se ia în considerare cuantumul prestațiilor dobândite în temeiul legislației unui alt stat membru care sunt acordate pe bază de asigurare voluntară sau asigurare facultativă continuă;

(d) în cazul în care dispozițiile cu privire la reducere, suspendare sau retragere se aplică în temeiul legislației unui singur stat membru din cauza faptului că persoana respectivă beneficiază de prestații de aceeași natură sau de natură diferită datorate în temeiul legislației altor state membre sau de alte venituri dobândite pe teritoriul altor state membre, prestația plătibilă în temeiul legislației primului stat membru poate fi redusă numai în limita cuantumului prestațiilor datorate în temeiul legislației sau a veniturilor dobândite pe teritoriul altor state membre."

5 Articolul 47 din Regulamentul (CEE) nr. 574/72 al Consiliului din 21 martie 1972 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 (JO L 74, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 74), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CEE) nr. 1248/92 al Consiliului din 30 aprilie 1992 (JO L 136, p. 7, denumit în continuare „Regulamentul nr. 574/72"), prevede:

„Calcularea cuantumurilor datorate ce corespund perioadelor de asigurare voluntară sau facultativă continuă

În conformitate cu legislația pe care o aplică, instituția fiecărui stat membru calculează cuantumul care corespunde perioadelor de asigurare voluntară sau facultativă continuă care, conform articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul [nr. 1408/71], nu face obiectul dispozițiilor unui alt stat membru privind retragerea, reducerea sau suspendarea."

Dreptul național

Dreptul belgian

6 Articolul 52 alineatul 1 primul paragraf din Decretul regal din 21 decembrie 1967 privind reglementarea generală a sistemului de pensii pentru limită de vârstă și de pensii de urmaș pentru lucrătorii salariați (Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, *Belgisch Staatsblad*, 16 ianuarie 1968, p. 441), prevede:

„În cazul în care soțul supraviețuitor poate să pretindă, pe de o parte, o pensie de urmaș în temeiul sistemului de pensii pentru lucrătorii salariați și, pe de altă parte, una sau mai multe pensii pentru limită de vârstă sau orice alt avantaj care le înlocuiește în temeiul sistemului de pensii pentru lucrători sau al altor sisteme de pensii, pensia de urmaș poate fi cumulată cu pensiile pentru limită de vârstă menționate numai până la concurența unei sume egale cu 110 % din cuantumul pensiei de urmaș care ar fi fost acordată soțului supraviețuitor pentru o carieră completă."

Dreptul olandez

7 Legea privind sistemul general de pensii pentru limită de vârstă (Algemene Ouderdomswet, Stb. 1956, nr. 281, denumită în continuare „AOW”) prevede asigurarea obligatorie, printre altele, pentru toți resortisanții olandezi care au reședința pe teritoriul Regatului Țărilor de Jos și care nu au împlinit încă vârsta de 65 de ani. În această privință, trebuie să fie plătită o contribuție socială care nu este legată de venit. Această regulă de bază cunoaște însă excepții, într-un număr limitat de cazuri, iar afiliatul poate solicita să fie scutit de obligația de asigurare.

8 Astfel, articolul 22 din Decretul regal din 24 decembrie 1998 privind restrângerea și extinderea categoriei persoanelor obligate la plata contribuțiilor la asigurările sociale (Besluit beperking en uitbreiding kring verzekerden volksverzekeringen, Stb. 1998, nr. 746, denumit în continuare „decretul olandez”) prevede:

„În măsura în care nu lucrează în Țările de Jos, persoana care are reședința în această țară și care are dreptul la o prestație în temeiul unui sistem legal sau extralegal de securitate socială din străinătate sau în temeiul unui sistem al unei organizații internaționale este scutită, la cerere, de Oficiul Național de Asigurări Sociale, să încheie o asigurare în conformitate cu Legea privind regimul general al pensiilor pentru limită de vârstă [Algemene Ouderdomswet], cu Legea privind asigurarea generalizată de urmaș [Algemene nabestaandenwet] și cu Legea generală privind alocațiile familiale [Algemene kinderbijslagwet], atât timp cât aceasta:

a) are dreptul cu titlu permanent exclusiv la o prestație menționată în partea introductivă a prezentei dispoziții, iar cuantumul lunar al acestei prestații este cel puțin egal cu 70 % din cuantumul prevăzut la articolul 8 alineatul 1 litera a) din Legea privind salariul minim și indemnizația minimă de concediu [Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag] sau

b) are dreptul, în plus față de prestațiile menționate litera a), la o prestație de securitate socială olandeză, iar cuantumul lunar total al acestei prestații și al prestației legale sau extralegale din străinătate sau al prestației din partea organizației internaționale este cel puțin egal cu 70 % din cuantumul prevăzut la articolul 8 alineatul 1 litera a) din Legea privind salariul minim și indemnizația minimă de concediu, iar prestația din străinătate sau prestația din partea organizației internaționale este mai mare sau egală cu prestația olandeză.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

9 Doamna Bouman, născută la 2 iunie 1942, este cetățean olandez și a avut reședința în Țările de Jos până la 23 iunie 1957, iar ulterior acestei date a avut reședința în Belgia, până la 3 februarie 1974.

10 Întrucât a fost căsătorită cu un resortisant belgian decedat la 3 august 1968, aceasta primește o pensie de urmaș belgiană începând cu 1 septembrie 1969, care i-a fost acordată în temeiul unei decizii a Rijksdienst din 10 iulie 1969.

11 De la această dată, doamna Bouman nu a avut niciodată venituri proprii în temeiul unei activități profesionale.

12 După întoarcerea sa în Țările de Jos, doamna Bouman a contribuit pentru a dobândi dreptul la pensie pentru limită de vârstă în Țările de Jos în temeiul AOW (denumită în continuare „pensie în temeiul AOW”).

13 Pentru ultimii patru ani anteriori vârstei de pensionare, și anume începând cu 1 august 2003, doamna Bouman a solicitat și a obținut o scutire de afiliere în temeiul AOW, potrivit articolului 22 din decretul olandez. Aceasta a încetat astfel să contribuie la sistemul de securitate socială olandez, ceea ce a avut drept consecință faptul că nu și-a completat dreptul la pensie în temeiul AOW.

14 De la 1 iunie 2007, când a împlinit vârsta de pensionare, aceasta primește o pensie incompletă în temeiul AOW.

15 Prin decizia din 4 februarie 2009, Rijksdienst a informat-o pe doamna Bouman despre decizia sa de a deduce, începând de la 1 iunie 2007, respectiva pensie în temeiul AOW din pensia sa de urmaș belgiană și de a iniția o acțiune în restituirea plății nedatorate cu privire la această din urmă pensie până la concurența sumei de 2 271,81 de euro.

16 La 4 mai 2009, doamna Bouman a sesizat arbeidsrechtbank te Antwerpen (Tribunalul pentru Litigii de Muncă din Antwerpen) cu o acțiune împotriva acestei decizii.

17 Sociale Verzekeringsbank (Oficiul Național de Asigurări Sociale, denumit în continuare „SVB”) a fost sesizat, în calitate de autoritate competentă, pentru a stabili dacă prestația de care beneficiază doamna Bouman este acordată în temeiul unei asigurări voluntare sau facultative continue.

18 Prin scrisorile din 31 iulie 2009 și din 15 iunie 2010, SVB a arătat că asigurarea în temeiul AOW este în principiu o asigurare obligatorie și că este vorba despre o asigurare voluntară sau facultativă continuă numai în două ipoteze. În primul rând, atunci când regularizarea perioadelor în care nu s-a contribuit la sistemul de asigurări sociale în trecut se solicită în termen de un an de la data intrării în vigoare a primei asigurări obligatorii sau, în al doilea rând, atunci când continuarea voluntară a asigurării se solicită în anul care urmează expirării asigurării obligatorii. În ambele situații, este necesară o cerere adresată SVB și nu există nicio îndoială, potrivit SVB, că doamna Bouman nu a recurs niciodată la această posibilitate de asigurare voluntară sau facultativă continuă.

19 SVB concluzionează de aici că pensia în temeiul AOW a doamnei Bouman nu rezultă dintr-o perioadă de asigurare voluntară, ci a fost dobândită integral în urma unor perioade de asigurare obligatorie.

20 Întrucât arbeidsrechtbank te Antwerpen a respins acțiunea pe fond prin hotărârea din 6 mai 2010, doamna Bouman a declarat apel împotriva acestei hotărâri la arbeidshof te Antwerpen (Curtea pentru Litigii de Muncă din Antwerpen).

21 Această instanță, întemeindu-se pe Hotărârea Knoch (C-102/91, EU:C:1992:303, punctul 53), este de părere că îi revine obligația să verifice atestatul SVB. Având îndoieli în ceea ce privește conformitatea poziției SVB cu articolul 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71, consideră că este competentă să soluționeze acest aspect în cadrul litigiului principal.

22 În aceste împrejurări, arbeidshof te Antwerpen a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Partea din prestația [în temeiul AOW] plătită unui rezident olandez care are ca bază o perioadă de asigurare în care acest rezident olandez poate să renunțe la cerere la afilierea la sistemul olandez și, în acest fel, la obligația de a contribui în cadrul acestui sistem – posibilitate de care a făcut efectiv uz pentru o anumită perioadă – poate fi asimilată unei prestații acordate pe baza unei asigurări facultative continue în sensul articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71, astfel încât nu poate fi luată în considerare la aplicarea regulilor de prevenire a cumulului prevăzute la articolul 52 alineatul 1 primul paragraf din Decretul regal din 21 decembrie 1967 privind reglementarea sistemului de pensii pentru limită de vârstă și de pensii de urmaș pentru lucrătorii salariați?”

Cu privire la întrebarea preliminară

Observații introductive

23 În speță, interpretarea dreptului Uniunii este solicitată de o instanță a unui stat membru care are îndoieli în ceea ce privește conformitatea cu dreptul Uniunii a poziției exprimate într-un document emis de SVB prin care se atestă că pensia în temeiul AOW a doamnei Bouman nu rezultă dintr-o perioadă de asigurare voluntară, ci a fost dobândită integral în urma unor perioade de asigurare obligatorie.

24 În ceea ce privește problema dacă instituțiile unui alt stat membru sunt ținute de un astfel de atestat emis conform articolului 47 din Regulamentul nr. 574/72, trebuie amintit că Curtea a statuat că un atestat eliberat de instituția competentă a unui stat membru în care se menționează perioadele de asigurare sau de angajare realizate în calitate de lucrător salariat potrivit legislației acestui stat membru nu constituie o probă irefragabilă nici în raport cu instituția competentă a unui alt stat membru, nici în raport cu instanțele de judecată ale acestuia din urmă (a se vedea în acest sens Hotărârea Knoch, EU:C:1992:303, punctul 54, precum și Hotărârea Adanez-Vega, C-372/02, EU:C:2004:705, punctele 36 și 48).

25 Rezultă din această jurisprudență că, în cauza principală, întrucât autoritățile belgiene sunt obligate să țină seama de perioadele de asigurare realizate în temeiul legislației olandeze pentru a stabili întinderea drepturilor doamnei Bouman, astfel cum rezultă din aplicarea regulilor belgiene de prevenire a cumulului, instanța de trimitere poate controla conținutul atestatului eliberat de SVB în privința conformității sale cu dreptul Uniunii, în special cu normele relevante prevăzute de Regulamentul nr. 1408/71.

26 Această constatare nu poate fi repusă în discuție pentru motivul că Curtea a decis că, atât timp cât nu a fost retras sau declarat nevalid de autoritățile statului membru care l-au eliberat, un atestat emis în temeiul dispozițiilor din titlul III din Regulamentul nr. 574/72, intitulat „Aplicarea dispozițiilor regulamentului privind stabilirea legislației aplicabile”, și anume certificatul E 101, este obligatoriu pentru instituțiile de securitate socială și pentru instanțele din statul membru în care sunt detașați lucrătorii în cauză, în măsura în care acesta atestă afilierea lucrătorilor respectivi la sistemul de securitate socială din statul membru în care este stabilită întreprinderea acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, punctele 55, precum și Hotărârea Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, punctele 26 și 31).

27 În această privință, trebuie constatat că, deși limitarea controlului jurisdicțional al validității unui astfel de document administrativ, în ceea ce privește atestarea elementelor pe baza cărora a fost eliberat (a se vedea Hotărârea Herbosch Kiere, EU:C:2006:69, punctul 32), este justificată de motive de securitate juridică, o asemenea soluție nu poate fi aplicabilă în mod automat unui atestat precum cel eliberat de SVB în cauza principală. În acest sens, în cazul în care autoritățile statului membru vizat trebuie să stabilească drepturile unei persoane interesate care rezultă din legislația acestui stat membru, ele trebuie să aibă și posibilitatea de a controla toate elementele relevante care rezultă din documentele eliberate de autoritatea emitentă a atestatului din statul membru de origine.

28 Având în vedere cele ce precedă, trebuie constatat că instanța de trimitere poate sesiza Curtea cu o întrebare preliminară precum cea în cauza principală, care privește verificarea compatibilității cu dreptul Uniunii a unui atestat eliberat de o autoritate a unui alt stat membru în cadrul aplicării regulilor naționale de prevenire a cumulului.

Cu privire la întrebarea preliminară

29 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71 trebuie interpretat în sensul că include partea din prestația care rezultă dintr-o perioadă de asigurare în care persoana interesată avea dreptul să obțină o scutire privind afilierea la sistemul de asigurare obligatorie, în ipoteza în care o astfel de afiliere, în perioada în cauză, afectează întinderea prestației de securitate socială.

30 Trebuie constatat că noțiunea „asigurare voluntară sau facultativă continuă” nu este precizată nici la articolul 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71, nici la alte dispoziții din acest regulament.

31 În acest context, determinarea semnificației și a sferei de aplicare a acestor termeni trebuie realizată, potrivit unei jurisprudențe constante, luând în considerare atât termenii dispoziției de drept al Uniunii în cauză, cât și contextul acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea BLV Wohn- und Gewerbebau, C-395/11, EU:C:2012:799, punctul 25, și Hotărârea Lundberg, C-317/12, EU:C:2013:631, punctul 18), precum și obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte (a se vedea printre altele Hotărârea Lundberg, EU:C:2013:631, punctul 19) și, în speță, geneza acestei reglementări (a se vedea prin analogie Hotărârea din 27 noiembrie 2012, Pringle, C-370/12, EU:C:2012:756, punctul 135).

32 În ceea ce privește textul articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71, trebuie menționat că Curtea a decis că, deși din compararea versiunilor lingvistice diferite ale noțiunii „asigurare voluntară sau facultativă continuă” rezultă existența unor divergențe, acestea arată în orice caz intenția de a acoperi toate tipurile de asigurare care conțin un element voluntar (Hotărârea Liégeois, 93/76, EU:C:1977:50, punctele 12-14).

33 În ceea ce privește contextul articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, Regulamentul nr. 1408/71 instituie un sistem de coordonare a regimurilor naționale de securitate socială și stabilește, în titlul II, reguli privind determinarea legislației aplicabile. Aceste reguli au ca obiectiv nu doar să împiedice ca persoanele interesate, din cauza lipsei legislației care le-ar fi aplicabilă, să rămână fără protecție în materie de securitate socială, ci și ca persoanele interesate să fie cuprinse în regimul de securitate socială al unui singur stat membru, astfel încât să se evite situațiile de suprapunere a legislațiilor naționale aplicabile și complicațiile care pot rezulta din acestea (a se vedea Hotărârea I, C-255/13, EU:C:2014:1291, punctul 40 și jurisprudența citată).

34 Cu toate acestea, conform articolului 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, acest sistem de coordonare nu se aplică asigurărilor voluntare sau asigurărilor facultative continue, cu excepția cazului în care, pentru ramura în cauză, există într-un stat membru doar un regim de asigurare voluntară.

35 În plus, este cert că dispozițiile cu caracter general care figurează în cadrul titlului II din Regulamentul nr. 1408/71 nu sunt aplicabile decât în măsura în care dispozițiile speciale privind diferitele categorii de prestații prevăzute în cadrul titlului III din respectivul regulament nu instituie derogări de la acestea (a se vedea printre altele Hotărârea Aubin, 227/81, EU:C:1982:209, punctul 11).

36 Or, această situație se regăsește în cauza principală, dat fiind că titularii de pensii sunt supuși unui regim special prevăzut în titlul III capitolul 3 din Regulamentul nr. 1408/71, intitulat „Limita de vârstă și decesul (pensii)”, din care face parte articolul 46a. Astfel, articolul 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71 înlătură asigurarea voluntară sau facultativă continuă de la aplicarea regulilor de prevenire a cumulului în cazul în care acestea sunt prevăzute de legislația unui stat membru.

37 După cum a constatat avocatul general la punctul 42 din concluzii, aceste dispoziții permit unei persoane care s-a deplasat în cadrul Uniunii Europene și care a ales să contribuie la o asigurare voluntară sau facultativă continuă, pentru a obține o pensie pentru limită de vârstă în alt stat membru, să poată să păstreze drepturile care rezultă din aceasta. Permisiunea respectivă constă, așadar, în două măsuri diferite, dar complementare. Cu alte cuvinte, în acest context, legiuitorul Uniunii, pe de o parte, a dat o interpretare largă principiului potrivit căruia o singură legislație națională trebuie să se aplice într-o situație determinată și, pe de altă parte, a permis ca prestațiile obținute într-un stat membru de o persoană în temeiul unei asigurări voluntare sau facultative continue să nu fie supuse regulilor de prevenire a cumulului care reduc alocația pe care o percepe de la un alt stat membru.

38 Această constatare este susținută de obiectivul urmărit de Regulamentul nr. 1408/71 de a asigura, așa cum menționează al doilea și al patrulea considerent ale acestuia, libera circulație a lucrătorilor salariați și a lucrătorilor care desfășoară activități independente în cadrul Uniunii, respectând totodată caracteristicile proprii legislațiilor naționale privind securitatea socială. În acest scop, astfel cum rezultă din al cincilea, din al șaselea și din al zecelea considerent ale acestuia, regulamentul menționat reține ca principiu egalitatea de tratament a lucrătorilor în conformitate cu diferitele legislații naționale și urmărește să garanteze în fapt egalitatea de tratament a tuturor lucrătorilor încadrați în muncă pe teritoriul unui stat membru, precum și să nu îi dezavantajeze pe aceia dintre ei care își exercită dreptul la liberă circulație (Hotărârea Tomaszewska, C-440/09, EU:C:2011:114, punctul 28 și jurisprudența citată).

39 În consecință, dispozițiile Regulamentului nr. 1408/71 trebuie interpretate în lumina articolului 48 TFUE, care vizează facilitarea liberei circulații a lucrătorilor și presupune în special că lucrătorii migranți nu trebuie nici să piardă drepturi la prestații de securitate socială, nici să suporte o reducere a cuantumului acestora pentru că și-au exercitat dreptul la libera circulație conferit prin Tratatul FUE (a se vedea printre altele Hotărârea Bosmann, C-352/06, EU:C:2008:290, punctul 29, precum și Hotărârea Hudzinski și Wawrzyniak, C-611/10 și C-612/10, EU:C:2012:339, punctul 46).

40 De asemenea, primul considerent al Regulamentului nr. 1408/71 precizează că dispozițiile de coordonare a legislațiilor naționale de securitate socială pe care acest regulament le cuprinde se înscriu în cadrul liberei circulații a lucrătorilor și trebuie să contribuie la îmbunătățirea nivelului lor de viață (Hotărârea Bosmann, EU:C:2008:290, punctul 30, precum și Hotărârea Hudzinski și Wawrzyniak, EU:C:2012:339, punctul 47).

41 După cum a arătat avocatul general la punctul 50 din concluzii, articolul 46a alineatul (3) litera (c) din acest regulament trebuie, așadar, să fie interpretat astfel încât să excludă posibilitatea ca lucrătorul să fie privat, prin aplicarea regulilor naționale de prevenire a cumulului, de beneficiul perioadelor de asigurare realizate în mod voluntar în temeiul legislației din alt stat membru.

42 În consecință, având în vedere conținutul și contextul articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71, precum și obiectivul urmărit de acesta, noțiunea „asigurare voluntară sau facultativă continuă” menționată trebuie interpretată în sens larg pentru a nu priva persoana interesată de beneficiul tuturor perioadelor de asigurare voluntară sau facultativă continuă realizate în temeiul legislației din alt stat membru.

43 În această privință, trebuie arătat că, astfel cum a constatat avocatul general la punctul 43 din concluzii, și geneza articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71 militează în favoarea unei interpretări largi a noțiunii „asigurare voluntară sau facultativă continuă”.

44 Articolul 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 574/72, intitulat „Calcularea prestațiilor în cazul suprapunerii perioadelor de asigurare”, prevedea că, în vederea aplicării regulilor naționale de prevenire a cumulului în cadrul articolului 46 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1408/71, sumele prestațiilor corespunzătoare perioadelor de asigurare continuă voluntară sau facultativă nu se iau în considerare.

45 În Hotărârea Schaap (176/78, EU:C:1979:112, punctele 10 și 11), Curtea a constatat că alineatul (2) al articolului 46 din Regulamentul nr. 574/72, deși figurează sub titlul menționat, trebuie să fie aplicat fiecărui caz care intră în domeniul de aplicare al articolului 46 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1408/71, astfel încât, în vederea aplicării acestui alineat, instituția competentă nu poate lua în considerare sumele prestațiilor corespunzătoare perioadelor realizate în temeiul unei asigurări voluntare sau facultative continue.

46 După cum reiese din propunerea de modificare a articolului 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 574/72, prezentată de Comisia Comunităților Europene [COM(89) 370 final, p. 23], limitarea vizată prin inserarea articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71 era destinată să răspundă la interpretarea reținută de Curte cu privire la această din urmă dispoziție.

47 De altfel, o interpretare largă a noțiunii „asigurare voluntară sau facultativă continuă” este susținută de jurisprudența Curții referitoare la articolul 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71. Această dispoziție urmărește facilitarea accesului la asigurarea voluntară sau facultativă continuă impunând unui stat membru să ia în considerare perioadele de asigurare sau de rezidență realizate în temeiul legislației unui alt stat membru, în măsura necesară, ca și când ar fi fost vorba despre perioade de asigurare realizate în temeiul legislației acestui prim stat, în cazul în care legislația acestuia condiționează admiterea la asigurarea voluntară sau facultativă continuă de realizarea perioadelor de asigurare.

48 Potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea menționată acoperă toate tipurile de asigurare care conțin un element voluntar, indiferent dacă este sau nu este vorba despre continuarea unui raport de asigurare stabilit anterior (Hotărârea Liégeois, EU:C:1977:50, punctele 12-14, și Hotărârea Hartmann Troiani, 368/87, EU:C:1989:206, punctul 12).

49 În ceea ce privește cauza principală, astfel cum reiese din dosar, pensia în temeiul AOW rezultă în principiu dintr-un regim de asigurare obligatorie la care doamna Bouman a fost afiliată în mod automat de la întoarcerea sa în Țările de Jos în cursul anului 1974. Pentru cei patru ani care au precedat împlinirea vârstei de pensionare, doamna Bouman a solicitat însă și a obținut o scutire de afiliere în temeiul articolului 22 din decretul olandez.

50 Prin urmare, se pune problema dacă o astfel de asigurare se circumscrie noțiunii „asigurare voluntară sau facultativă continuă” în sensul articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71, interpretată în sens larg.

51 Contrar celor concluzionate de guvernul belgian în observații, simplul fapt că afilierea doamnei Bouman la sistemul general olandez era automată, dar susceptibilă de o scutire la cererea persoanei interesate nu are drept consecință necesară faptul ca ea nu poate fi considerată o asigurare voluntară sau facultativă continuă.

52 În această privință, trebuie constatat că, după cum a arătat avocatul general la punctul 58 din concluzii, caracterul voluntar sau facultativ al unei asigurări precum cea în discuție în litigiul principal poate decurge atât din faptul că persoana interesată trebuie să solicite afilierea sa la sistemul de asigurare sau continuarea asigurării, cât și din faptul că aceasta are dreptul să obțină o scutire de afiliere. Aceste două situații constituie o opțiune a asiguratului și sunt deci dovada faptului că o astfel de afiliere, dacă este menținută, rămâne facultativă.

53 În plus, din decizia de trimitere reiese că contribuțiile plătite de doamna Bouman în perioada în care avea dreptul să solicite o scutire de afiliere în temeiul articolului 22 din decretul olandez i-au asigurat o protecție socială complementară, afectând și cuantumul pensiei sale în temeiul AOW.

54 Prin urmare, trebuie constatat că partea din prestație care este întemeiată pe perioada în care persoana interesată avea dreptul în principiu la o scutire de afiliere, însă nu și-a exercitat această opțiune, intră în noțiunea „asigurare voluntară sau facultativă continuă”, în sensul articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71, în cazul în care această continuare a afilierii în perioada în cauză produce efecte asupra perioadelor de afiliere și, în acest mod, asupra cuantumului viitoarei pensii pentru limită de vârstă a persoanei interesate.

55 Acest rezultat nu poate fi repus în discuție prin argumentul invocat de guvernul belgian în observații. Potrivit acestuia din urmă, noțiunea menționată vizează astfel să acopere numai perioadele în care nu se plătesc contribuțiile de asigurări sociale, pentru a reduce sau a completa lacunele în constituirea pensiei pentru limită de vârstă, iar încetarea afilierii, care are drept consecință scutirea de plata contribuției, produce efectul invers, prin crearea unor asemenea lacune, așa încât continuarea voluntară a unei afilieri obligatorii nu poate fi legată niciodată de o scutire.

56 Este suficient să se constate în această privință că nu rezultă nici din textul articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71, nici din economia regulamentului menționat că o „asigurare voluntară sau facultativă continuă” în sensul acestei dispoziții are ca unic obiect remedierea lacunelor din constituirea unei pensii.

57 În plus, obiectivul care stă la baza acestei dispoziții, care constă în a nu priva persoana interesată de beneficiul tuturor perioadelor de asigurare voluntară sau facultativă continuă realizate în temeiul legislației din alt stat membru, se opune unei astfel de interpretări limitate a noțiunii „asigurare voluntară sau facultativă continuă”, care ține seama în mod exclusiv de un scop printre altele susceptibile să fie urmărite de legislația națională în cauză.

58 Prin urmare, trebuie constatat că noțiunea menționată poate acoperi posibilitatea persoanei interesate de a decide să continue sau să înceteze afilierea la un regim de asigurare obligatorie pentru anumite perioade, în măsura în care această opțiune produce efecte asupra întinderii viitoarei prestații de securitate socială.

59 Având în vedere toate considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71 trebuie interpretat în sensul că include partea din prestația care rezultă dintr-o perioadă de asigurare în care persoana interesată avea dreptul să obțină o scutire privind afilierea la sistemul de asigurare obligatorie, în ipoteza în care o astfel de afiliere, în perioada în cauză, afectează întinderea prestației de securitate socială.

Cu privire la cheltuielile de judecată

60 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară o activitate independentă și cu familiile acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97

al Consiliului din 2 decembrie 1996, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1992/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006, trebuie interpretat în sensul că include partea din prestația care rezultă dintr-o perioadă de asigurare în care persoana interesată avea dreptul să obțină o scutire privind afilierea la sistemul de asigurare obligatorie, în ipoteza în care o astfel de afiliere, în perioada în cauză, afectează întinderea prestației de securitate socială.

Semnături